

Sähköisen rikosilmoituksen tekeminen myyntipetoksesta

Jani Lankinen

3/2024

TIIVISTELMÄ

Tekijät: Jani Lankinen

Opinnäytetyön muoto: Toiminnallinen opinnäytetyö

Julkisuusaste: Julkinen

Ohjaaja: Pia Käki, Kari Koppanen

Tutkinto: Poliisi (AMK)

Opinnäyte käsittelee myyntipetoksesta tehtävää rikosilmoitusta. Opinnäytetyö on toteutettu toiminnallisena opinnäytetyönä. Työ koostuu teoriaosuudesta ja produktiosta. Teoriaosuudessa käsitellään keskeisestä teoriapohjaa, joka liittyy rikosilmoituksen kirjaamiseen. Teoriaosuudessa on myös nostettu esiin esitutinnan kulkua ja yleisiä käytäntöjä, joita esitutkinta ja sen aloittaminen pitää sisällään.

Teoriaosuuden pohjalta on koottu Powerpoint esitys ja esite, joista löytyy keskeinen tieto myyntipetosrikosilmoituksen tekemiseen. Esityksestä ja esitteestä on koottu selkeä ja helppo käyttöinen kokonaisuus tukeutuen teoriaosuuteen. Powerpoint esitys ja esite toimii työssä produktiona. Halutesaan teoriaosuuden avulla voi tutustua tarkemmin aiheeseen.

Sivumäärä: 30

Tarkastuskuukausi ja vuosi: maaliskuu 2024

Avainsanat: myyntipetos, rikosilmoitus, ohje

ABSTRACT

Authors: Jani Lankinen

Type of thesis: Practice-based thesis

Publicity: Public

Supervisor: Pia Käki, Kari Koppanen

Degree: Bachelor of police services

The thesis deals with a criminal report for sales fraud. The thesis has been implemented as a practice-based thesis. The work consists of a theory part and production. The theoretical part deals with the central theory base related to recording a crime report. In the theory part, the course of the preliminary investigation and the general practices that the preliminary investigation and its initiation include are also highlighted.

Based on the theory part, a Powerpoint presentation and a brochure have been put together, where you can find key information for filing a sales fraud report. The presentation and the brochure have been assembled into a clear and easy to use whole based on the theory part. Powerpoint presentation and brochure work as production at work. If you wish, you can get to know the topic in more detail with the help of the theory part.

Pages: 30

Month and year of review: march 2024

Keywords: sales fraud, report of an offence, guide

SISÄLLYS

1 Johdanto.....	3
2 Opinnäytetyön tausta.....	3
2.1 Opinnäytetyössä käytetty menetelmä.....	5
3 Säädöspohja.....	6
3.1 Esitutkintalaki.....	6
3.2 Petosrikokset.....	7
3.3 Myyntipetokset.....	8
3.4 Rikoksen tunnusmerkistön mukainen tapahtuma.....	9
3.5 Syyteoikeus.....	10
4 Rikosilmoituksessa huomioon otettavat asiat.....	10
4.1 Sähköinen rikosilmoitus.....	10
4.2 Asianosaiset.....	11
4.3 Rangaistusvaatimus.....	11
4.4 Korvausvaatimus.....	12
4.5 Rikosilmoituksen selostusosa.....	12
4.6 Rikosilmoituksen liitteet.....	13
4.7 Kirjallinen menettely.....	13
4.8 Sakkomenettely.....	14
4.9 Sovittelu.....	15
5 Produktio.....	15
5.1 Produktion suunnittelu.....	15
5.2 Produktion sisältö.....	16
5.3 Produktion toteuttaminen.....	16
5.4 Produktion koeponnistus.....	18
5.5 Produktion sivujen sisältö.....	18
6 Pohdinta.....	19
LÄHTEET.....	21
LIITE 1.....	23

1 JOHDANTO

Poliisin tietoon tuli vuonna 2022 lieviä petoksia ja petoksia noin 35 000 kappaletta (Tilastokeskus 2023). Kokonaismäärään on laskettu yhteen näillä kahdella rikosnimikkeellä kirjatut ilmoitukset. Petoksesta puhuttaessa tarkoitetaan rikoslain 36 luvun 1 § mukaista tekoa. Rikoslaisissa petoksesta määritellään myös lievä tekomuoto sekä törkeä tekomuoto.

Rikoslaisissa määritellään myös maksuvälineisiin kohdistuneet petokset. Tässä opinnäytetyössä keskitytään Rikoslain 36 luvun 1-3 §. Netissä tapahtuvia petoksia on hyvin laajasti, mutta tässä opinnäytetyössä nostetaan esiin internetissä tapahtuvia myyntipetoksia.

Petosrikosten määrä on Suomessa ollut 2010 luvun jälkeen kasvussa. Ilmoitusmäärät ovat olleet kasvussa. Ilmoitusmäärän kasvu koskee kaikenlaisia petostyyppisiä. Petosrikollisuuden kasvuun vaikuttaa verkossa tapahtuva asiointi. Petosrikollisuuden lisääntyessä niiden selvitysaste on myös laskenut. (Sisäministeriö 2017.)

Internetissä tapahtuu paljon omaisuuden kauppaan liittyviä taloudelliselta arvoltaan vähäisiä petoksia (Lappi-Seppälä ym 2022, luku Petosrikokset). Netissä tapahtuneessa myyntipetoksessa usein tulee kyseeseen lievä petos, kun tavoitellun hyödyn tai vahingon määrä on vähäinen sekä rikos on kokonaisuutena arvostellen vähäinen (RL 36:3). Tavanomainen lievä petos tai petos on netin myyntipalstalla tapahtuva ostotapahtuma, jossa myyjä ja ostaja sopivat kaupoista, mutta myyjä jättää tuotteen toimittamatta saatuaan rahat ostajalta.

Myyntipetoksilla tarkoitetaan internetin kauppapaikoilla tapahtuvaa yksityishenkilön välistä kaupan käyntiä. Uhriksi voi joutua niin myyjä kuin ostaja, mutta useimmat tilanteet ovat sellaisia, joissa myyjä myy olematonta tuotetta. Tällaisessa tapauksessa myyjällä ei ole aikomustakaan lähettää tuotetta ostajalle. (Sisäministeriö 2017.) Sisäministeriön työryhmän (2017) näkemyksen mukaan myyntipetosten tarkan määrän arvioiminen on vaikeaa, koska osa rikosvahingoiltaan vähäisistä teoista jää ilmoittamatta poliisille.

2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA

Kehittämistyö alkaa jostakin rajatusta ongelmasta tai kysymyksestä. Tavoitteena kehittämistyöllä on saada siihen vastaus. Toiminnallisessa opinnäytetyössä vastaus saadaan tuotoksen muodossa. Opinnäytetyön aihetta pohtiessa tulee ottaa huomioon, miten se edistää omaa asiantuntemusta. Opinnäytetyö osaltaan myös parantaa valmiuksia tulevaisuuden työelämää silmällä pitäen. (Kostamo 2022, luku Tavoitteen valitseminen ja määrittely.)

Opinnäytetyössä tuodaan esille omaa asiantuntijuutta sekä aiemmin opinnoissa saatua osaamista. Tämä asiantuntijuus toimii panoksena kehittämistyölle. Kehittämistyö vaatii ajantasaista tietoa, keskeisten lähteiden hallintaa omaa perehtyneisyyttä alan tuoreisiin tutkimuksiin. Opinnäytetyö on iso projekti. Sen tekemisessä tulee ottaa huomioon työn rajaaminen ja aikatauluttaminen. Samalla täytyy myös pitää silmällä sille asetettuja osaamistavoitteita ja arviointikriteerejä. Opinnäytetyön raportti osuus on yksittäinen prosessi isommassa kuvassa. Raportointi kulkee tekemisen rinnalla sitä mukaan, kun omia tuloksiaan ja omaa tekemistään sinne kirjaa. (Kostamo 2022, luku Toimintatapa kehittämisprosessi.)

Ajatuksen opinnäytetyöhön sain harjoittelussa Kajaanin poliisiasemalla. Aloitin opintoihini kuuluvan työharjoittelun tutkinnan jaksolla. Päivittäiseen työnkuvaani tutkinnassa kuului tietenkin rikosten tutkiminen, mutta myös erilaisten rikosilmoituksen kirjaaminen. Sähköiset rikosilmoitukset ja ovat yleisiä tänä päivänä ja niiden tekeminen verkossa on tehty helpoksi. Kuitenkin myös henkilökohtaisesti niitä käydään poliisiasemalla tekemässä. Mieleeni jäi etenkin sähköiset rikosilmoitukset, joita kirjattiin verkon kautta poliisin järjestelmään.

Vaikka rikosilmoituksia tuli kirjattua laidasta laitaan, vahvasti edustettuina olivat petokset, joita oli tehty verkon välityksellä. Muistan kirjanneeni suuren määrän nettipetoksia, jotka toistivat samaa kaavaa. Myyntipetokset ja niiden yleisyys tuli nopeasti hyvin tutuksi.

Mieleeni jäi tutkinnan jaksolta kohtaaminen erään asiakkaan kanssa, jolla oli taipumus tehtailla myyntipetoksia. Tehtäväkseni kyseisenä päivänä jäi kuulustella henkilö rikoksesta epäiltynä useisiin myyntipetoksiin. Kuulusteluja valmistellessani muistan ajatelleeni, miten tärkeää on, että ilmoitukset oli kirjattu kunnolla sekä tarvittava näyttö ja liitetiedostot oli minulla käytettävissä. Tämä helpotti työtaakkaani kyseisenä päivänä huomattavasti, ettei minun tarvinnut siinä vaiheessa alkaa soittelemaan asianomistajalle lisätietoja saadakseni. Säästin paljon työaikaani siinä, että minulla on käytettävissä kaikki tarvitsemani tieto, eikä sitä tarvinnut alkaa enää siinä vaiheessa alkaa täydentämään.

Osa vastaanottamistani sähköisistä rikosilmoituksista oli jokseenkin vajavaisia tai niistä puuttui tärkeitä asioita ilmoituksen kirjaamisen kannalta. Poliisina ilmoitusta kirjatessa tietyt asiat saattavat olla itsestään selviä, mutta ensimmäistä kertaa sähköistä rikosilmoitusta tekeväälle kansalaiselle se ei ole, eikä tarvitsekaan olla. Tämän takia koin aiheen merkitykselliseksi ja haluan koota työstäni paketin, jossa tarjotaan keskeistä informaatiota myyntipetos rikosilmoituksen tekemiseen. Näen tärkeäksi sen, että rikosilmoitus täytetään huolellisesti, koska se helpottaa poliisin työntekoa esitutkintaprosessin kannalta.

Opinnäytetyössä tavoite on koota opas, jonka avulla kansalainen pystyy täyttämään sähköisen myyntipetos rikosilmoituksen. Opas toimii produktiona osana toiminnallista opinnäytetyötä. Tavoitteena on myös tuoda esille teoria- ja säädöspohja, joka säätelee poliisin toimintaa rikosilmoituksen vastaanotosta ja esitutkintaan sekä siitä aina syyteharkintaan asti. Poliisin työ ja toimivaltuudet on tarkasti laissa säädellyt, joten niiden esiin nostaminen ja avaaminen tämän työn kannalta on välttämätöntä.

Opinnäytetyössäni puhutaan nettipetos termistä. Työssä annetaan huomiota myyntipetoksille, joita tehdään internetin suosituilla kauppapakoilla. Aiheen rajauksen suhteen pyritään keskittymään juuri myyntipetoksiin, koska ne ovat yleisiä netissä tapahtuvia petoksia.

Työssä pyritään tuomaan esille rikosprosessia koskevia asioita ja käytäntöjä, joita poliisi soveltaa esitutkinnan aikana rikosilmoituksen tekemisen jälkeen. Opinnäytetyöni toteutetaan täysin julkisena, jotta siihen on pääsy kaikilla ja, että mahdollisimman moni ihminen hyötyy siitä.

2.1 Opinnäytetyössä käytetty menetelmä

Opinnäytetyön tavoitteena on osoittaa ammatillista osaamista ja kypsyyttä omaan toimialaan. Toiminnallinen opinnäytetyö on yksi tapa toteuttaa opinnäytetyöprojekti. Toiminnallisessa opinnäytetyössä syntyy jonkinlainen produktio tai tuotos. Produktion tarkoituksena on jonkin asian tai ilmiön kehittäminen. Tavoite on ratkaista jokin ongelma sekä kuvailla sen prosessia. (Toiminnallisen opinnäytetyön erityispiirteitä - Kulttuurialan opinnäytetyöohje - Metropolia Confluence)

Tutkimuskysymyksiksi opinnäytetyöhöni on asetettu:

-Mitä tulee ottaa huomioon tehdessä sähköistä myyntipetosrikosilmoitusta?

-Miten voidaan helpottaa poliisin työtä kirjaamalla huolellinen rikosilmoitus?

Toiminnallisen opinnäytetyön raportissa keskeistä on käytännön osion kuvaaminen ja reflektointi. On tärkeää, että raportissa kuvataan käytännön osuudessa tehtyjä valintoja peilaten niitä teoriastaan. Toiminnallisen opinnäytetyön erityispiirteitä - Kulttuurialan opinnäytetyöohje - Metropolia Confluence)

Tässä opinnäytetyössä on tarkoitus koota opas kansalaisille sähköisen myyntipetos rikosilmoituksen tekemiseen ja mitä erityistä siinä tulee ottaa huomioon. Opas toimii tässä opinnäytetyössä produktiona. Poliisityö pohjautuu teoriaan, joka on osattava, jotta sitä voidaan soveltaa käytännössä. Opinnäytetyössä pyritään peilaamaan samaa ajatusta toiminnallisen opinnäytetyön keinoin.

Opinnäytetyöraportissa produktio voidaan sijoittaa liitteeksi tai työn loppuosaan. Raportin on tarkoituksena toimia kirjallisena esityksenä hankkeessa. Siitä tulisi ilmetä, miten tuotos on syntynyt. Opinnäytteessä tuli kyetä osoittamaan ymmärrys kehittämistoiminnasta ja samalla osata näyttää omaa ammattitaitoaan. (Salonen 2013, 25.)

3 SÄÄDÖSPOHJA

3.1 Esitutkintalaki

Esitutkintalaki (ETL 805/2011) määrittelee esitutinnan suorittamiseen liittyviä asioita. Esitutkinta on rikosprosessin ensimmäinen vaihe, jonka jälkeen se etenee syyteharkintaan. Syyteharkinnan jälkeen tapaus etenee tuomioistuin käsittelyyn, jonka jälkeen tapahtuu rangaistuksen täytäntöönpano. Rikosprosessi tähtää siihen, että rikosvastuu toteutuu yksittäistapauksessa. (Fredman ym. 2020, 14.)

Esitutkintalain 3 luvun 3 § 1 mom. säädetään esitutinnan aloittamisesta. Esitutkintaviranomainen on velvollinen toimittamaan esitutinnan sille tehdyn ilmoituksen perusteella tai jos on syytä epäillä rikoksen tapahtuneen. Esitutkintalain 3 luvun 1 § 1 mom. säädetään esitutkintaviranomaisen velvollisuutta kirjata ilmoitus ylös, jos ilmoittaja epäilee joutuneensa rikoksen kohteeksi. Ilmoituksen kirjaaminen ei vielä tarkoita esitutinnan aloittamista, mutta ilmoitus kirjataan poliisin tietojärjestelmiin matalalla kynnyksellä. (Fredman ym. 2020, 257.)

Rikosilmoituksen tekeminen ei automaattisesti käynnistä esitutkintaa. Syytä epäillä kynnyksen on täytyttävä, jotta poliisi aloittaa asiassa esitutinnan. (Vuorenpää ym. 2021, luku Esitutinnan aloittaminen.)

Ilmoituksen poliisille voi tehdä henkilökohtaisesti palvelupäivystyksessä, puhelimitse, asiamiehen välityksellä tai kirjallisesti. Rikosilmoituksen pystyy myös tekemään netin välityksellä ja ilmoitus ohjautuu automaattisesti paikallisen poliisin käsiteltäväksi. Mikäli rikoksen tekopaikka ei ole tiedossa tai se on tehty ulkomailla, sähköinen rikosilmoitus ei tule kyseeseen. (Fredman ym. 2020, 258.)

Esitutinnan tarkoituksena on selvittää mahdollisimman hyvin epäilty rikos ja millaisissa olosuhteissa se on tehty. Huomioon otettavaa on myös yksityisoikeudelliset asiat sekä aiheutuneen vahingon määrän selvittäminen. (Fredman ym. 2020, 257.)

Itse rikoksen tutkimiseen saattaa sisältyä monia erilaisia toimenpiteitä. Poliisin omat tietojärjestelmät auttavat esitutinnan suorittamista, joista löytyy kattavasti tietoa muun muassa tuntomerkeistä,

rikosilmoituksista, menetetyistä omaisuudesta ja pidätyksistä. Esitutkinnassa voidaan hankkia muutakin näyttöä kuten esinetodisteita, näytteitä tai muuta teknistä näyttöä. (Vuorenpää ym. 2021, luku Esitutinnan aloittaminen.)

Kuulustelut ovat myös keskeinen osa poliisin suorittamaa esitutkintaa. Kuulusteluiden tekemisestä säädetään Esitutkintalaissa (ETL 805/2011). Kuulusteltavan asemasta riippuen häntä koskevat oikeudet ja velvollisuudet, jotka ovat Esitutkintalaissa määritellyt. (Vuorenpää ym. 2021, luku Kuulustelut.)

Rikosilmoituksen perustietojen pohjalta poliisin on mahdollisuus lähteä kartoittamaan suoritettavana olevaa esitutkintaa ja tarvittavien toimenpiteiden suorittamista. Esitutkintalain 11 luvun 9 § 1 mom. 1 kohdan mukaan esitutkintaviranomaisen tulee mahdollisuuksien mukaan kertoa asianomistajalle, millaisia toimenpiteitä ilmoituksen perusteella tullaan tekemään (Fredman ym. 2020, 259). Myös vahingonkorvauksen hakemiseen liittyvien asioiden suhteen esitutkintaviranomaisella on Esitutkintalain 11 luvun 9 § 1 mom. 2 kohdan mukainen velvollisuus. Tarvittaessa poliisi voi avustaa asianomistajaa vahingonkorvauksen hakemisessa.

Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa (ROL 689/1997) säätelee esitutkintaviranomaisen toimintaa esitutkinnassa. Mikäli asianomistaja pyytää syyttäjää ajamaan vahingonkorvausvaatimustaan, tulee poliisin ROL 3:9 § mukaisesti selvittää mahdolliset menettämisseuraamukset ja asianomistajan yksityisoikeudelliset vaatimukset.

3.2 Petosrikokset

Petos määritellään Rikoslain 36 luvun 1 § mukaan seuraavasti: "Joka, hankkiakseen itselleen tai toiselle oikeudetonta taloudellista hyötyä taikka toista vahingoittaakseen, erehdyttämällä tai erehdystä hyväksi käyttämällä saa toisen tekemään tai jättämään tekemättä jotakin ja siten aiheuttaa taloudellista vahinkoa erehtyneelle tai sille, jonka eduista tällä on ollut mahdollisuus määrätä." Petoksesta voidaan tuomita sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Petoksen tunnusmerkistön täytyminen voidaan tehdä aktiivisella erehdyttämällä tai passiivisella erehdyttämällä. Aktiivisessa erehdyttämisessä annetaan vastapuolelle virheellistä tietoa, kun taas passiivisessa käytetään toisen erehdystä hyväksi. (Lappi-Seppälä ym 2022, luku Petosrikokset.)

Rikoslain 36 luvun 2 § määrittelee törkeän petoksen. Törkeässä petoksessa tavoitellaan huomattavaa taloudellista hyötyä, aiheutetaan erityisen tuntuva vahinkoa, käytetään hyväksi vastuullista asemaa rikoksen tekemiseksi tai käytetään hyväksi toisen erityistä heikkoutta tai turvatonta tilaa.

Rikoksen tulee myös olla kokonaisuutena arvostellen törkeä. Törkeän petoksen yritys on rangaistavaa. Törkeästä petoksesta tuomitaan vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi vankeuteen.

Rikoslain 36 luvun 3 § määrittelee lievän petoksen. Lievässä petoksessa tavoitellun taloudellisen hyödyn määrä tai aiheutetun vahingon määrä on vähäisempi sekä rikos on kokonaisuutena arvostellen vähäinen. Lievän petoksen yritys ei ole rangaistavaa. Lievästä petoksesta tuomitaan sakkoon.

Petosrikollisuuden voimakas kasvaminen johtuu verkkoasioinnin lisääntymisestä ja yleisestä tietotekniikan kehittämisestä. Tuotteita ostatetaan enenevässä määrin internetin välityksellä. Tilastoiden valossa voidaan todeta, että petosrikollisuus on kasvanut, mutta huomioon otettavaa on myös se, että kaikista petoksista ei tehdä ilmoituksia. Poliisin tietoon tulleiden petosten selvityksaste on laskeutunut (Sisäministeriö 2017).

Nettipetokset ovat olleet kasvava trendi maailmanlaajuisesti. Nettipetosten avulla tavoitetaan suuri kohderyhmä. Suuri kohderyhmä mahdollistaa myös suuremman rikoshyödyn. Kiinnijäämisen riski ei ole myöskään niin suuri. Viranomaisille varojen jäljittäminen voi tuottaa ongelmia, jolloin rahojen takaisin saaminen vaikeutuu entisestään. (Sisäministeriö 2017.)

3.3 Myyntipetokset

Rikoksen tekijöitä asuu kaikkialla Suomessa, eikä osapuolten asunpaikat ole sidoksissa rikoksiin. Selvityksen mukaan myyntipetosten tekijöillä on aiempaa rikostaustaa ja rikosten uusiminen on yleistä. Myös osa yksittäisistä tekijöistä on syyllistynyt myyntipetoksilla isompiin rikossarjoihin. Suurin osa myyntipetoksista on tehty internetin suosittuja kauppapaikkoja hyödyntäen. Rikosten uhrien joukko on monimuotoinen ja uhreina on niin miehiä kuin naisia. (Sisäministeriö 2017.)

Myyntipetoksessa pyritään hyödyntämään uhrin hyväuskoisuutta ja varomattomuutta. Paras tapa ennalta estää myyntipetoksia on lisätä ostajan valppautta erilaisin ohjeistuksin ja oppain, jotta tunnistaa tilanteen. Myös netin kauppapaikat kuten Tori.fi saavat yhteydenottolomakkeiden kautta tietoa tapahtuneista petoksista. Useimmat Tori.fi:n saamat yhteydenotot petostapauksiin liittyvät sellaiseen tilanteeseen, jossa ostaja ei ole saanut maksamaansa tuotetta. (Sisäministeriö 2017.)

Myyntipetoksen uhria saattaa mietityttää, keneen pitäisi olla yhteydessä vai pitäisikö olla yhteydessä lainkaan. Yksittäinen myyntipetos saattaa olla osa isompaa rikossarjaa ja poliisille tehty ilmoitus saattaa auttaa pääsemään rikoksen tekijän jäljille. Summiltaan pienistäkin petoksista tekijä saattaa saada suurtakin taloudellista hyötyä, koska samanlaisen petoksen uhreja voi olla useita

(Sisäministeriö 2017). Sen takia rikosilmoituksen tekemistä ei kannata arkailla, vaan asia kannattaa saattaa viranomaisen tietoon.

Sisäministeriön työryhmä on arvioinut, että iso osuus petosrikollisuudesta jää piiloon viranomaisten silmiltä. Moni ei ilmoita petoksista, jos menetetty rahamäärä on vähäinen. Rikoksen uhri saattaa myös kokea, ettei ilmoittamisesta ole hyötyä. (Sisäministeriö 2017.)

Lievätkin petosrikokset ja petoksen yritykset olisi hyvä ilmoittaa, koska siten viranomaiset voivat kartoittaa ilmiön laajuutta ja ilmiöön pystytään myös reagoimaan. Petosrikoksen uhrilla on myös paremmat mahdollisuudet saada rahoistaan edes osan takaisin tai pystytään ennalta estämään suuremman rahasumman menettäminen (Sisäministeriö 2017.) Rikollisuuden kitkemistä tai ennalta estämistä ei auta se, että rikoksia jätetään ilmoittamatta.

Mikäli pienistä rikoksista ei ilmoiteta viranomaisella, saatetaan kokea, ettei kyse ole mitenkään merkityksellisestä asiasta. On selvää, että yhteiskunnassa koskaan kaikki rikollisuus ei tule viranomaisen tietoon, mutta myyntipetoksista puhuttaessa rikosilmoituksen tekeminen on melko yksinkertaista. Yksittäinen myyntipetos saattaa liittyä isompaan sarjaan petoksia, jolloin myös yksittäisillä ilmoituksilla on väliä.

3.4 Rikoksen tunnusmerkistön mukainen tapahtuma

Rikoksella on aina tunnusmerkistö, joka määrittellään rikoslaissa. Petoksen tunnusmerkistö on avattu työssäni 3.2 luvussa. Tunnusmerkistön tulee konkretisoitua teossa ja toiminnan tulee olla rikoslain säätelemän tunnusmerkistön mukaista, jotta voidaan katsoa rikoksen tapahtuneen. Myyntipetos asiassa rikoksen tunnusmerkistön mukainen tapahtuma esimerkiksi voisi olla seuraavanlainen:

“Sovin henkilön X kanssa kaupat Tori.fi myyntipalstalla myynnissä olleesta tuotteesta. Maksoin myynnissä olleesta Playstation 5 –konsolista 400 euroa henkilölle X, mutta en ole saanut tuotetta itselleni.”

Tapahtumien kulku selviää edellä mainitusta esimerkistä sekä siitä selviää, että on syytä epäillä rikoksen tapahtuneen. Sähköistä rikosilmoitusta tehdessä tämä olisi hyvä kirjata selostusosaan ylös.

3.5 Syyteoikeus

Asianomistajarikos etenee rikosprosessissa eteenpäin ainoastaan, jos rikoksen uhri eli asianomistaja niin haluaa. Mikäli asianomistaja haluaa, että rikos tutkitaan ja saatetaan syyteharkintaan, on hänen vaadittava tekijälle rangaistusta. Esitutkintalain (ETL, 805/2011) 3:4.1:ssa määritellään, että esitutkinta toimitetaan vain, mikäli asianomistaja vaatii rangaistusta. (Silver 2020, 14.)

Rikoslain 36 luvun mukainen petos ja törkeä petos ovat virallisen syytteen alaisia rikoksia. Tämä tarkoittaa sitä, että syyttäjä voi nostaa syytteen, vaikka asianomistaja ei vaatisi rangaistusta. Rikoslain 36 luvun 8 § määrittelee syyteoikeuden kyseisen luvun rikoksiin, jonka mukaan syyttäjä ei saa nostaa syytettä lievästä petoksesta, ellei asianomistaja näin vaadi.

Asianomistajan eli rikoksen uhrin tulee tehdä syytepyyntö, jotta poliisi voi tutkia rikosta ja myöhemmin saattaa sen syyteharkintaan syyttäjälle. Rikoksen esitutkinta lopetetaan, mikäli asianomistaja ei tee syytepyyntöä, eikä tällöin asia voi edetä syyteharkintaan. (Vuorenpää ym. 2021, luku Esitutinnan aloittaminen.)

4 RIKOSILMOITUKSESSA HUOMIOON OTETTAVAT ASIAT

4.1 Sähköinen rikosilmoitus

Sähköisen rikosilmoituksen voi tehdä poliisin nettisivuilla (poliisi.fi). Sähköistä rikosilmoitusta tehdessä on pystyttävä varmistumaan henkilöllisyydestä. Sähköinen rikosilmoitus vaatii tunnistautumista esimerkiksi pankkitunnuksilla, joka mahdollistaa tietoturvallisen asioinnin järjestelmässä.

Poliisi suosittelee sähköistä rikosilmoitusta kiireettömissä tapauksissa, jos ilmoituksen tekijällä on siihen mahdollisuus (poliisi.fi). Myyntipetoksesta tehtävään ilmoitukseen sopii hyvin sähköinen rikosilmoitus.

Sähköistä rikosilmoitusta ei voi tehdä 22:45 - 06:00 välisenä aikana. Kiireellisissä tapauksissa ohjeistuksena on soittaa hätänumeroon. Poliisin tavoittaa myös puhelimitse riippuen palvelupäivystyksen aukioloajoista. Puhelinpäivystyksessä saattaa olla viiveitä, koska päivystykseen tulee paljon muitakin yhteydenottoja. (poliisi.fi)

Poliisilla on käytössä myös valtakunnallinen neuvontapalvelu, joka on arkisin auki 08:00 – 16:15. Palvelusta saa apua kiireettömiin asioihin, kuten rikosilmoituksen tekemiseen tai muuhun vastaaviin asioihin. Neuvontapalvelusta ei kuitenkaan saa tietoa vireillä olevista asioista, vaan niihin liittyvät yhteydenotot ohjataan paikalliselle poliisille. (poliisi.fi)

4.2 Asianosaiset

Rikoksen asianomistajan, rikoksesta epäillyn ja muut asianosaiset määritellään Esitutkintalain 2 luvun 5 §. Rikosilmoitusta tehdessä sellaisesta rikoksesta, jonka uhriksi olet joutunut tarkoittaa sitä, että olet asianomistaja kyseisessä rikostapauksessa. Oikeuskäytännössä asianomistajaksi katsotaan henkilö, jota on rikoksella loukattu ja, jolle on rikoksen kautta syntynyt yksityisoikeudellinen vaade. Asianomistajalla on oikeus vaatia vahingonkorvauksia ja rangaistusta tekijälle. (Rantaeskola ym. 2014, 37.) Asianomistaja on velvollinen pysymään totuudessa ja kertomaan tapahtumat totuuden mukaisesti esitutkintalain mukaisesti.

Myös oikeushenkilö voi olla rikosasiassa asianomistajana. Tämä tarkoittaa sitä, että rikoksella loukattu on yritys tai yhdistys. Esitutkinnassa oikeushenkilöllä tulee olla laillinen edustaja, joka voi esittää vaatimuksensa asiassa oikeushenkilön puolesta (Rantaeskola ym. 2014, 34).

Mikäli rikoksesta epäilty on tiedossa, hänen yhteystietonsa tulisi ilmoittaa myös mahdollisimman kattavasti sähköiseen rikosilmoitukseen. On mahdollista, että myyntipetoksessa saatetaan käyttää tekaistua nimeä, mutta sen ilmoittaminen on silti tärkeää. Samaa tekaistua nimeä on voitu käyttää muissakin vastaavissa petoksissa. Rikoksesta epäiltyä kohdellaan syyttömyysolettaman perusteella sekä rikoksesta epäillyllä on oikeus olla myötävaikuttamatta asian selvittämiseen (Rantaeskola ym. 2014, 36).

Jos rikokselle on tiedossa todistaja, tulisi hänenkin yhteystietonsa kirjata sähköiseen rikosilmoitukseen ylös. Todistajan tulee esitutkinnassa kertoa kaikki, mitä tietää tutkittavana olevasta rikosasiasta. Todistaja voi kieltäytyä todistamasta ainoastaan, mikäli syytettynä on hänen lähiomaisensa. (Rantaeskola ym. 2014, 203.)

Näiden edellä mainittujen asianosaisia koskevat tiedot on hyvä ottaa huomioon sähköistä rikosilmoitusta tehdessä. Asianosaisten yhteystietojen kattava täyttäminen helpottaa ilmoituksen vastaanottajaa.

4.3 Rangaistusvaatimus

Petosrikoksista lievä petos on asianomistajarikos. Poliisi ei suorita esitutkintaa asianomistajarikoksessa, mikäli asianomistaja ei vaadi rangaistusta (ETL 3:4). Myyntipetoksista puhuttaessa rikosnimikkeeksi usein tulee lievä petos, joten asianomistajan oikeusturvan kannalta on hyvä vaatia rangaistusta.

Vaatimusten puuttuessa poliisiin on tiedusteltava niitä jälkikäteen. Yhteydenotto saattaa joskus viivästyä ja tämä osaltaan hidastaa esitutkintaprosessia.

Rangaistusvaatimusta ilmoittaessa kannattaa myös huomioida korvausvaatimus. Asianomistajan on vaadittava rangaistusta, mikäli haluaa saada korvauksia rikoksen johdosta.

4.4 Korvausvaatimus

Rikoksen tekijä on korvausvelvollinen. Rikosvahinkolain mukaan rikoksella aiheutunutta vahinkoa voidaan korvata henkilövahingosta, kärsimyksestä ja esine- tai taloudellisesta vahingosta. (Valtionkonttori.fi)

Vahingonkorvauslain 2 luvun 1 § todetaan, että toiselle aiheutettu vahinko tulee korvata, oli se tahallista tai tuottamuksellista. Tämä tarkoittaa sitä, että oli teko tehty tahallaan tai ei, on silti velvollinen korvaamaan uhrille aiheutuneen vahingon.

Asianomistaja voi pyytää syyttäjää ajamaan korvausvaatimusta. Korvausvaatimuksen tulee olla perusteltu, eikä siitä saa koitua olennaista haittaa (ROL 3:9).

Sähköisessä rikosilmoituksessa voi ilmoittaa vahingonkorvausvaatimuksensa sekä pyytääkö asianomistaja syyttäjää ajamaan sitä.

4.5 Rikosilmoituksen selostusosa

Rikosilmoitusta tehdessä tärkeä osa on selostaa tapahtuminen kulku selkeästi ja kronologisesti. Selostusosasta tulisi ilmetä tapahtumien kulku niin, että sitä ensimmäistä kertaa lukeva saa ymmärryksen, mistä puhutaan. Hyvänä ohjenuorana toimii, että kertoo mitä, missä ja milloin on tapahtunut. (poliisi.fi)

Myyntipetosrikosilmoituksen selostusosa ei välttämättä ole kovin pitkä, mutta tietyt erityispiirteet sieltä olisi hyvä löytyä. Poliisi voi tarvittaessa pyytää ilmoituksen tekijää täydentämään sähköistä rikosilmoitusta, mutta kaikkien osapuolten kannalta on parasta, että ilmoitus on tehty kerralla kuntoon. Tämä mahdollistaa sujuvamman esitutkintaprosessin.

Nettipetosrikosilmoituksen selostusosassa huomioon otettavia asioita:

- Asianosaisten osallisuus tapahtumiin.
- Missä netin myyntipalstalla tuote on ollut myynnissä.
- Miten kaupoista on sovittu ja millaisia keskusteluja on käyty.
- Milloin kaupat on tehty ja raha vaihtanut omistajaa.
- Miten tuotteen toimittamisesta on sovittu ja millä aikataululla.

- Kuinka paljon tuotteesta on maksettu.
- Petoksen tunnusmerkistön mukainen tapahtuma.
- Tilinumero tai puhelinnumero, johon rahat on maksettu.
- Rikoksesta aiheutuneen vahingon määrä.
- Rangaistusvaatimus ja korvausvaatimus.

3.1 luvussa nostetaan esille esitutkinnassa selvitettäviä asioita. Tarkoituksena on selvittää mahdollisimman hyvin epäilty rikos ja millaisissa olosuhteissa se on tehty. Edellä mainitut asiat liittyvät rikoksen luonteeseen ja teko-olosuhteisiin. (Fredman ym 2020, 257.)

4.6 Rikosilmoituksen liitteet

Sähköistä rikosilmoitusta tehdessä on mahdollista lähettää poliisille liitetiedostoja. Liitetiedostojen sisältö ja selostusosa tukevat toinen toisiaan ja niiden yhteneväisyydet tuovat esille tapahtumat selkeästi. Myyntipetoksesta rikosilmoitusta tehdessä liitteiden lähettäminen on tärkeää ja niillä on keskeinen rooli näytön kannalta. Joutuessa myyntipetoksen uhriksi kannattaa huolehtia tarvittavien liitteiden taltioimisesta.

Myyntipetosrikoksissa näytöllistä arvoa on käydyillä keskusteluilla, joissa kaupoista on sovittu. Keskustelujen tallentaminen onnistuu helposti ottamalla niistä näyttökuvan. Myös maksun tosite on keskeinen todistelun kannalta, koska siitä ilmenee maksettu rahasumma sekä tilinumero tai puhelinnumero, johon maksu on suoritettu. Tiliotteesta löytyy suoritettu maksu ja suorituksesta voi myös ottaa näyttökuvan. Poliisi pystyy hyödyntämään esitutinnan aikana tallenteita, valokuvia ja asiakirjoja, mikäli niillä on näytöllistä arvoa (ETL 9:6.2). Liitetiedostot laitetaan liitteinä osaksi esitutkintapöytäkirjaa.

4.7 Kirjallinen menettely

Kirjallinen menettely on otettu käyttöön vuonna 2006. Sillä on haluttu tehostaa rikosasioiden käsittelyä sekä on haluttu välttyä ongelmilta oikeudenkäynnin poissaoloihin liittyen. Suullisesta käsittelystä aiheuton poissaolo on hidastanut merkittävästi tuomioistuimen työtä. Tarkoituksena on ollut käyttää resursseja tehokkaammin. Kirjallisesta menettelystä säädetään Laissa oikeuden käynnistä rikosasioissa 5 a luvussa. (Linna 2019, 161.)

Kirjallinen menettely tarkoittaa sitä, että yksinkertaisessa ja selvässä rikosasiassa ei järjestetä lainkaan suullista pääkäsittelyä. Tämä tarkoittaa sitä, että ketään asianosaista ei kutsuta paikalle asian

käsittelyyn. Kirjallisen menettelyn käyttäminen ei kuitenkaan ole välttämätöntä, vaikka siihen asianosaiset suostuisivat. Käräjäoikeudella on kuitenkin aina harkintavalta asian suhteen. (Linna 2019, 161.)

Kirjallisen menettelyn edellytyksiä on useampi ja niistä säädetään Laissa oikeudenkäynnistä rikosasioissa (ROL, 689/1997) luvun 5a 1 § mukaisesti. Rikoksesta säädetty rangaistus ei voi olla ankarampi kuin sakosta kahteen vuotta vankeutta. Vastaajan on myös pitänyt tunnustaa teko esitutkinnan aikana. Vastaajalta myös edellytetään suostumusta kirjalliseen menettelyyn kuten muiltakin asianosaisilta. Vastaajan tulee myös olla 18-vuotta täyttänyt, jotta asia voidaan käsitellä kirjallisessa menettelyssä. Pääkäsittelyn tulee myös olla turha asian selvitettyyn tilaan ja laatuun nähden. (Linna 2019, 162.) Kirjallisessa menettelyssä asia ratkaistaan niiden aineistojen ja dokumenttien pohjalta, joista poliisi on koonnut esitutkintapöytäkirjan.

Myös kirjallisessa menettelyssä asianomistaja voi vaatia vastaajalta vahingonkorvauksia. Vaikka asianomistaja suostuu kirjalliseen menettelyyn, ei se poista oikeutta yhtyä syytteeseen ja esittää yksityisoikeudellisia vaatimuksia. Yksityisoikeudellinen vaatimus voidaan joko hyväksyä tai hylätä kirjallisessa menettelyssä. Mikäli käräjäoikeus katsoo, että korvausvaatimuksen selvittäminen vaatii suullista näyttöä, järjestetään asiasta käräjäoikeuden pääkäsittely eikä tällöin kirjallinen menettely tule kyseeseen. (Linna 2019, 162,163.)

Asianomistajana rikosasiassa on hyvä ymmärtää kirjallisen menettelyn merkitys, jotta osaa arvioida tuleeko suostumaan siihen. Myyntipetokset sopivat kirjalliseen menettelyyn hyvin niiden ollessa yksinkertaisia ja selkeitä rikosasioita. Jo rikosilmoituksen tekovaiheessa voi ilmoittaa poliisille suostumuksensa kirjalliseen menettelyyn.

4.8 Sakkomenettely

Suostumusta asian käsittelyyn sakkomenettelyssä tiedustellaan asianomistajalta. Sakkomenettelystä säädetään laissa sakon ja rikesakon määräämisestä. Myyntipetoksessa rikosnimikkeeltään lievä petos, joka määritellään RL 36:3 § on mahdollista käsitellä sakolla. Sakolla voidaan käsitellä yksinkertainen ja selkeä rikosasia, jossa on säädetty rangaistukseksi sakosta kuuteen kuukauteen vankeutta. Asianomistajan näkökulmasta sakkomenettelyyn suostuminen lievässä petoksessa tarkoittaa sitä, että asia käsitellään tuomioistuimen ulkopuolella. Samalla asianomistaja myös luopuu yksityisoikeudellisesta vaatimuksestaan. (Syyttäjälaitos.)

4.9 Sovittelu

Rikosasian sovittelu on myös yksi vaihtoehto asian selvittämiseen. Sovittelussa epäilty ja rikoksen uhri kohtaavat toisensa sekä heidän lisäksi on läsnä puolueeton sovittelija. Sovittelun tarkoituksena on käsitellä rikoksen uhrille koitunutta henkistä ja aineellista haittaa. Sovittelussa pyritään löytämään ratkaisu osapuolten välillä rikoksesta aiheutuneen vahingon hyvittämiseksi. (Laki rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta 9.12.2005/1015, 1:1 §.)

Sovittelu on oikeusprosessista erillinen. Tarkoituksena siinä ei ole asettaa henkilöitä mihinkään rooleihin, eikä oteta kantaa siihen, kuka on oikeassa. Sovittelun ajatuksena on, että osapuolilla tulisi olla mahdollisuus heidän välillään olevan riita- tai rikosasian ratkaisuun. (Flinck 2013, 22.)

5 PRODUKTIO

5.1 Produktion suunnittelu

Opinnäytetyötä aloittaessa minulle oli selvää, että haluan tehdä toiminnallisen opinnäytetyön. Toiminnallisen opinnäytteen lisäksi tarkoitus oli koota produktio. Olen kerännyt työhöni keskeistä säädöspohjaa, jotka mielestäni on hyvä tuoda esille.

Rikosilmoituksen kirjaamista kuten kaikkea poliisitoimintaa säätelee laki. Poliisin toiminta tilanteessa kuin tilanteessa pohjautuu lakiin ja asiat pitää myös pystyä perustelemaan siten, että ne kestävät tarkastelun. Opinnäytettään teoriaosuudessa olen koonnut tietopohjaa useista eri luotettavista lähteistä sekä säädetyistä laista, jotka liittyvät käsittelemäni aiheeseen.

Teoriaosuudessa on nostettu esille asianosaisuuksia liittyen rikosprosessiin myyntipetos rikoksissa. Esiin on myös nostettu erilaiset suostumukset asianomistajalta kuten kirjallisen menettelyn käyttäminen rikosprosessissa. Tarkoitus ei ole kuitenkaan niitä lähteä opettamaan, mutta ajatuksena on nostaa esiin erilaisia mahdollisuuksia.

Poliisi ei kuitenkaan pysty aloittamaan esitutkintaa, mikäli rikos ei tule tietoon. Sen takia rikoksen uhrin olisi oman oikeusturvansa kannalta hyvä saattaa asia eteenpäin, mikäli haluaa saada vahingonkorvauksena menettämänsä rahamäärän takaisin. Rikosilmoitus ei automaattisesti mahdollista vahingonkorvauksia tai rahojen palautumista, mutta näin ainakin voi parantaa omia mahdollisuuksiinsa siinä.

Produktioni on suunnattu myyntipetos rikoksen uhreille avuksi sähköisen rikosilmoituksen tekemiseen. Ensimmäistä ja jopa mahdollisesti ainutta kertaa rikoksen uhriksi joutuvaa ihmistä saattaa jännittää ja mietityttää sähköisen rikosilmoituksen tekeminen. Produktion tarkoituksena on olla selkeä ja helposti ymmärrettävä, jotta siihen jaksaa perehtyä.

Haasteena produktion luomisessa on se, että osaa asettua sellaisen ihmisen asemaan, joka ei päivittäin ole rikosasioiden kanssa tekemisissä. Poliisina työskennellessä jokin asia saattaa tuntua itsestään selvältä, mutta asiaa pitää osata katsoa myös hieman laajemmin. Sen ainoan kerran, kun kansalainen joutuu rikoksen uhriksi, toivoo hän varmasti sujuvaa esitutkintaprosessia ja oman oikeusturvan toteutumista. Sen takia mielestäni sähköisen rikosilmoituksen täyttäminen huolella parantaa ja helpottaa esitutkinnan laadukasta suorittamista.

Produktion tarkoitus ei ole missään tapauksessa toimia absoluuttisena totuutena. Tarkoituksena on vain tarjota yksi malli sähköisen myyntipetos rikosilmoituksen tekemiseen.

5.2 Produktion sisältö

Produktion tarkoitus on tukeutua avaamani teoriapohjaan. Ja puolestaan teoriapohja tukeutuu produktion, koska sitä varten teoria osuus on koottu. Molempien osien tulee keskustella keskenään. Produktiossa asioita ei voi kirjoittaa niin kattavasti auki, koska se ei olisi sen käytettävyydeltään lainkaan tarkoituksen mukaista. Produktion lähtökohtana on sen käytännölläheisyys ja käyttäjätävällisyys.

Tarkoituksena on, että produktiosta olevista asioista voi halutessaan etsiä enemmän tietoa kirjoittamastani teoriapohjasta. Mikäli produktion lukijaa jää mietityttämään jokin tietty asia siinä, voi asiaan perehtyä tarkemmin teoriaosuuden avulla.

5.3 Produktion toteuttaminen

Päätin ensin toteuttaa produktion Powerpointin muodossa. Mietin myös produktion toteuttamista A4 muotoisena esitteenä, mutta mielestäni pystyn erittelemään asiat helpommin omille dioilleen ja samalla produktion lukeminen yksinkertaistuu. Yksi asiakokonaisuus kerrallaan. Powerpoint muodossa produktiossa mahdollistuu yhden asiakokonaisuuden käsittely omissa dioissaan.

Aloitin Powerpointin suunnittelun siten, että pyrin nostamaan jokaiselle dialle muutaman tärkeän pointin koskien jokaista asiakokonaisuutta. Tarkoituksena oli luoda kronologinen kerronta, joka etenee loogisesti eteenpäin.

Powerpointin etuna on myös sen helppo käytettävyys sekä tekijälle, että sen lukijalle. Päädyin aluksi pelkästään Powerpointin luomiseen, koska minulla oli sen käyttämisestä aiempaa kokemusta.

Powerpoint diojen järjestystä lähdin suunnittelemaan siten, että se etenee samalla tavalla kuin teoriaosuus. Asiakokonaisuuden hahmottamista helpottaa kronologinen eteneminen niin teoriaosuuksessa kuin produktiossa.

Opinnäytetyön seminaarissa opponijalta sain hyvää uutta näkökulmaa suunnittelemaani produktioon. Tekemäni Powerpointin heikkoudeksi osoittautui sen pituus, koska myyntipetoksen kohteeksi joutunut henkilö ei välttämättä jaksaisi perehtyä siihen kokonaisuudessaan. Sen takia oli ajateltava asiaa toisesta näkökulmasta. Opponijalta saamani palautteen perusteella sain uutta näkökulmaa, mihin suuntaan työtäni voisin viedä. Usein omalle tekemiselle sokeutuu, eikä osaa välttämättä katsoa asiaa niin objektiivisesti.

Aloin työstämään työni pohjalta ohjetta tai esitettä, jonka saisi mahdutettua yhdelle sivulle. Esitteen vahvuutena on, että siihen lukija jaksaa perehtyä. Kaikki oleellinen tieto olisi koottuna yhdeksi kokonaisuudeksi ja näin lukija saisi aiheesta selkeän kuvan.

Yhdelle sivulle mahdutettavan ohjeen heikkous puolestaan on se, että siihen ei voi tuoda niin laajasti asiaa esille kuin haluaisin. Sen takia jouduin tekemään pohdintaa, mitä haluaisin tuoda siihen esille. Kaikkiin yksittäisiin asioihin liittyen rikosilmoitusta ja esitutkintaa ei voinut mitenkään tuoda ilmi. Jouduin sen takia karsimaan osan pois ja pohtimaan, mikä on keskeistä ja sellaista tietoa, joka on pakko saada näkyville. Liian täyteen esitettä ei kannata ahdata, koska silloin visuaalisuudeltaan siitä ei tulisi edustavan näköistä. Powerpointissa sain tuotua asiaani laajemmin näkyville, joka oli ehdottomasti sen vahvuus.

Lähdin työstämään esitettä netissä olevalla Canva -sivustolla. Aiempaa kokemusta ja osaamista minulla ei ollut esitteen tai vastaavan flajjerin luomisesta, jonka takia myös alkuun suhtauduin jokseenkin kriittisesti sellaisen tekemiseen. Näin sen myös osittain uhkana esitteen onnistumiselle, koska en voinut olla varma onnistunko luomaan siitä sellaisen, joka on tarkoituksen mukainen ja toimiva.

Kuitenkin esitteen työstämisen aikana huomasin nopeasti, että sen tekeminen ei ole niin vaikeaa kuin kuvittelin. Halusin saada siitä sellaisen, että se etenee myös kronologisesti eteenpäin kuten teoriaosuuteni. Keskeisenä asiana suunnitellessa pohdin, miten saisin esitteestä helppokäyttöisen lukijan näkökulmasta.

Esitteen luomisessa huomasin, että en pysty kertomaan siinä niin laajasti rikosilmoituksesta ja esitutkinta prosessista kuin haluaisin. Jouduin valitsemaan sellaiset keskeiset asiat, joita ilman en pystyisi viestittämään asiaani tarkoituksen mukaisesti. Rikosilmoitus ja esitutkinta ovat aiheena niin laajoja, että asiaa niistä riittäisi paljon.

Viimeisessä seminaarissa heräsi opponijalta ja opettajalta hyvää näkökulmaa esille tuotun hyödyntämisestä. Powerpoint -esitystä voisi käyttää luennointitarkoituksessa. Luennon kohteena voisi toimia esimerkiksi eläkeläisryhmä. Tämä oli ajatuksena hyvä, enkä ollut itse ajatellut asiaa sen kautta aiemmin.

5.4 Produktion koeponnistus

Esittelin produktioni henkilölle, joka ei ole ollut rikosasioiden kanssa aiemmin tekemisissä. Tarkoituksena olisi saada palautetta produktiosta. Kyseiselle henkilölle sähköisen myyntipetosrikosilmoituksen tekeminen oli uusi asia, joten tämä soveltui hyvin kohderyhmäksi.

Esitteestä saamaani palautteen mukaan esite palvelee tarkoitustaan paremmin kuin Powerpoint -esitys. Esitteen visuaalinen ulkonäkö sai positiivista palautetta. Sisällön puolesta todettiin, että siitä saa selvää ja keskeistä informaatiota siitä löytää. Lukija koki sisällön ymmärrettävänä ja ilmaisi, että esite soveltuisi esimerkiksi johonkin julkiseen tilaan ihmisten hyödynnettäväksi.

Powerpoint -esityksestä sain palautteeksi, että se soveltuisi paremmin esiteltäväksi. Nämä olivat samoja havaintoja, joita minulle esitettiin seminaarityöskentelyssä. Lukijan mukaan esityksessä hyvää oli, että se eteni loogisesti yksi asia kerrallaan eteenpäin. Tietoa oli riittävästi. Kuitenkin lukija kertoi, että esite palvelee paremmin tarkoitustaan.

5.5 Produktion sivujen sisältö

Esite:

Esitteen sivulle on koottu keskeistä tietoa rikosilmoituksen tekemiseen liittyen hieman suppeammin kuin Powerpoint esitykseen. Esitteestä löytyy ohjeistus, miten rikosilmoituksen voi tehdä sekä tietoa asianosaisuuteen liittyen ja myyntipetoksen tunnusmerkistöön liittyen.

Powerpoint:

Kansilehdellä production nimi ja sen tekijä.

Dialla yksi production tavoite.

Dialla kaksi poliisin toimittama esitutkinta.

Dialla kolme kerrotaan, missä rikosilmoituksen voi tehdä.

Dialla neljä kerrotaan, mitä petos rikos tarkoittaa.

Dialla viisi kerrotaan, mitä myyntipetos tarkoittaa.

Dialla kuusi kerrotaan sähköisestä rikosilmoituksesta.

Dialla seitsemän kerrotaan asianosaisuudesta.

Dialla kahdeksan kerrotaan rangaistusvaatimuksesta.

Dialla yhdeksän kerrotaan korvausvaatimuksesta.

Dialla kymmenen kerrotaan rikosilmoituksen selostusosasta.

Dialla yksitoista kerrotaan erityispiirteistä, joita selostusosassa tulisi huomioida.

Dialla kaksitoista kerrotaan rikosilmoituksen mukana toimitettavista liitteistä.

Dialla kolmetoista kerrotaan suostumuksista rikosprosessissa.

6 POHDINTA

Työtä aloittaessani pohdin aluksi, että tekisin opinnäytetyön nettipetoksiin liittyen. Kuitenkin aloin tutustua nettipetoksiin aiheena ja nopeasti totesin, että aihe on erittäin laaja ja monimuotoinen. Käytössäni olevien resurssien suhteen minun oli pohdittava aiheen rajaamista. Koin myös, että omaa ammatillista-osaamista pystyn tuomaan parhaiten esille sellaisen aiheen ympärillä, joka on minulle jo työharjoittelusta tuttu. Päädyin rajaamaan aiheen myyntipetoksiin. Myyntipetoksien yleisyyden takia koen tehneeni hyvän valinnan, koska petosrikollisuudesta puhuttaessa myyntipetokset koskettavat monia ihmisiä.

Toteutin opinnäytetyöni toiminnallisena. Alusta alkaen ajattelin, että haluan toteuttaa tai luoda jotakin käytännössä teoriaosuuden lisäksi. Teoriaosuus on mielestäni sopivan tiivis, mutta silti sellainen, jossa säädöspohja on voitu avata tarkoituksen mukaisesti. Produktio osuus puolestaan muuttui oppinäyteprosessin aikana hieman erilaiseksi. Aluksi on kaavailnut ainoastaan Powerpointia, mutta sain arvokasta palautetta seminaareissa, jotka kuuluivat osaksi opinnäytetyön tekemisen prosessia. Opinnäyteprosessin aikana on hyvä saada objektiivista palautetta toiselta, jotta osaa viedä työtä oikeaan suuntaan. Omille tekemisille saattaa sokaistua, eikä välttämättä havaitse epäkohtia. Tutkimuskysymysten näkökulmasta koen onnistuneeni vastaamaan niihin.

Itselleni mielekästä on toteuttaa asioita käytännössä. Sen takia opinnäytetyötä suunnitellessa tiesin, että aion tehdä toiminnallisen opinnäytetyön, jossa on voin käytännössä tuoda esille omaa osaamistani. Produktio on se osa opinnäytetyötäni, jossa osoitetaan käytännön osaamista. Kuitenkin käytännön osaaminen vaatii myös teoriapohjaa, jotta osaa soveltaa käsillä olevaa asiaa. Sen takia teoriaosuus tässä työssä on myös keskeinen osa kokonaisuutta. Produktiossa esittämäni asiat pohjautuvat aiempaan oppimaani ja se pyritään myös osoittamaan teoriaosuudessa kirjallises-
sessa muodossa.

Tämän työn kannalta tärkeää oli nostaa esille esitutkintalakia, joka nimensä mukaisesti käsittelee viranomaisen suorittamaa esitutkintaa. Koin myös merkitykselliseksi avata teoriaosuudessa asioita, jotka vaikuttavat poliisin suorittamaan esitutkintaan kuten rikosilmoituksen liitteet ja vahingonkorvausasiat.

Vaikka tarkoitus on koota myyntipetoksesta tehtävää opasta sähköisen rikosilmoituksen tekemiseen, on mielestäni tärkeää katsoa asiaa hieman laajemmin. Rikosilmoitusta tehdessä asiakas on halukas saattamaan rikosasian poliisin tietoon, joten on hyvä myös tiedostaa, miten esitutkinta sen jälkeen etenee. Mikäli rikosprosessissa ei ole ikinä ollut mukana, saatetaan se kokea etäiseksi ja tuntemattomaksi prosessiksi. Esitutkinta vaatii myös asianomistajan panosta ja sen takia on hyvä tiedostaa siihen liittyviä asioita, joita tulee huomioida.

LÄHTEET

(Esitutkintalaki 22.7.2011/805)

Flinck, A. 2013. Rakennamme Sovintoa, Opas rikosten ja riitojen sovitteluun, Tampere, Juvenes Print – Suomen yliopistopaino Oy. Luettavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/110568/THL_OPA2013_023_verkko.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Luettu 8.11.2023

Fredman, M. , Kanerva J. , Tolvanen M. , Viitanen M. 2020: Esitutkinta ja pakkokeinot, Helsinki, Alma Talent. Luettavissa: <https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.polaris.idm.oclc.org/teos/IABBXXBTABHED#piste:tE>. Luettu 1.11.2023.

<https://poliisi.fi/tee-rikosilmoitus>. Luettu 4.11.2023

https://www.valtiokonttori.fi/palvelut/korvaus-ja-vahinkopalvelut/rikosvahinkokorvaukset/#yleista-tieto-rikosvahingoista_mita-korvataan. Luettu 6.11.2023

https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_rpk/statfin_rpk_pxt_13jt.px/table/table-ViewLayout1/. Luettu 6.11.2023

Kostamo, P. 2022: Kirjoita itsesi asiantuntijaksi: opas toiminnalliseen opinnäytetyöhön, Helsinki, Art House. Luettavissa: <https://www.ellibslibrary.com/reader/9789518849110>. Luettu 16.2.2024.

(Laki rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta 9.12.2005/1015)

(Laki sakon ja rikesakon määräämisestä 27.8.2010/754)

(Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa 11.7.1997/689)

Lappi-Seppälä T. , Hakamies K. , Helenius D. , Melander S. , Nuotio K. , Ojala T. , Rautio I.2022: Rikosoikeus, Helsinki, Alma Talent. Luettavissa: <https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.polaris.idm.oclc.org/teos/GAHBGXCTDG#piste:tB5Q>. Luettu 1.11.2023

Linna T. 2019: Prosessioikeuden oppikirja, Helsinki, Alma Talent. Luettavissa [https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.polaris.idm.oclc.org/teos/JAJBGXDTEB#kohta:PROSESSIOIKEUDEN\(\(20\)OPPIKIRJA/piste:b6](https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.polaris.idm.oclc.org/teos/JAJBGXDTEB#kohta:PROSESSIOIKEUDEN((20)OPPIKIRJA/piste:b6). Luettu 7.11.2023

Rantaeskola, S. & Halme K. & Korttesalmi, L. & Lönnroth K. & Parviainen J. & Saukonniemi T. & Springare S. 2014. Esitutkintalaki - Kommentaari: Oppikirjoja_21_esitutkintalaki_WEB.pdf (theseus.fi). Luettu 5.11.2023.

(Rikoslaki 19.12.1889/39)

Salonen, K 2013: Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön: opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. Luettavissa: [isbn9789522163738.pdf](https://turkuamk.fi/isbn9789522163738.pdf) (turkuamk.fi). Luettu 13.2.2024

Silver, P. 2020: Syyttäjän syyteoikeus asianomistajarikoksissa. Lapin yliopisto. Luettavissa: <https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/64133/Syytt%C3%A4j%C3%A4n%20syyteoikeus%20asianomistajarikoksissa.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu 16.2.2024.

<https://syyttajalaitos.fi/sakkomenettely>. Luettu 16.2.2024.

(Toiminnallisen opinnäytetyön erityispiirteitä - Kulttuurialan opinnäytetyöohje - Metropolia Confluence). Luettu 10.11.2023

Valtioneuvosto 2017. Petosrikollisuus ja sen ehkäisy, rikostorjuntakatsaus 2017. Luettavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160395/OMSO_58_2017_Rikoksantorjuntakatsaus_2017.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Luettu 9.11.2023.

Vuorenpää M. , Helenius D. , Hietanen P. , Hupli T. , Koulu R. , Lappalainen J. , Lindfors H. , Niemi J. , Rautio J. , Saranpää T. , Turunen S. , Virolainen J. 2021 : Prosessioikeus, Helsinki, Alma Talent. Luettavissa: <https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.polaris.idm.oclc.org/teos/FAHBGXCTDG#kohta:PROSESSIOIKEUS/piste:tg>. Luettu 2.11.2023.

LIITE 1

OPAS SÄHKÖISEN RIKOSILMOITUKSEN TEKEMISEEN MYYNTIPETOKSESSA

Jani Lankinen 20214B

PRODUKTION TAVOITE

- ▶ Lisätä tietoisuutta sähköisen rikosilmoituksen tekemisestä myyntipetos asioissa.
- ▶ Lisätä tietoisuutta poliisin suorittamasta esitutkinnasta ilmoituksen pohjalta.
- ▶ Ohjeistaa rikosilmoituksen huolelliseen täyttämiseen.
- ▶ Helpottaa poliisin työtä ilmoituksen kirjaamisen osalta.

POLIISIN TOIMITTAMA ESITUTKINTA

- ▶ Esitutkintalain 3 luvun 3 § 1 mom. Perusteella poliisi on velvollinen suorittamaan esitutkintaa ilmoituksen perusteella tai jos on syytä epäillä rikosta.
- ▶ Esitutkintalain 3 luvun 1 § 1 mom. Perusteella poliisilla on velvollisuus ottaa ilmoitus vastaan.
- ▶ Esitutkinnan aloittamiseen vaaditaan syytä epäillä kynnyksen täyttyminen.

MITEN RIKOSILMOITUKSEN VOI TEHDÄ?

- ▶ Rikosilmoituksen voi tehdä seuraavilla tavoilla:
  - Henkilökohtaisesti palvelupäivystyksessä
  - Puhelimitse
  - Asiamiehen välityksellä
  - Kirjallisesti
  - Sähköisesti

PETOS

▶ *"Joka, hankkiakseen itselleen tai toiselle oikeudetonta taloudellista hyötyä taikka toista vahingoittaakseen, erehdyttämällä tai erehdystä hyväksi käyttämällä saa toisen tekemään tai jättämään tekemättä jotakin ja siten aiheuttaa taloudellista vahinkoa erehtyneelle tai sille, jonka eduista tällä on ollut mahdollisuus määrätä."*

▶ Rikoslain 36 luvussa määritellään petos sekä lievä, että törkeä tekemuoto.

MYyntIPETOS

- ▶ Myyntipetoksilla tarkoitetaan internetin kauppapaikoilla tapahtuvaa yksityishenkilön välistä kaupan käyntiä, jossa toinen osapuoli joutuu petoksen kohteeksi.
- ▶ Uhriksi voi joutua niin myyjä tai ostaja, mutta useimmat tilanteet ovat sellaista, joissa myyjä myy olematonta tuotetta.
- ▶ Usein myyjälle ei ole aikomuksenakaan lähettää tuotetta sen jälkeen, kun raha on siirtynyt myyjän tilille.
- ▶ Poliisihallituksen teettämässä selvityksessä todetaan, että tarkastelluista petos tapauksista lähes puolet olivat internetissä tapahtuneita myyntipetoksia.

SÄHKÖINEN RIKOSILMOITUS

- ▶ Sähköisen rikosilmoituksen voi tehdä osoitteessa poliisi.fi
- ▶ Poliisi suosittelee sähköistä rikosilmoitusta kiirrettömissä asioissa.
- ▶ Myyntipetoksen uhriksi joutuneelle sähköinen rikosilmoitus on hyvä tapa saattaa asia esitutkintaviranomaisen tietoon.

ASIANOSAISET

- ▶ Asianomistaja, asianomistajalla tarkoitetaan rikoksen uhria. Henkilö tai oikeushenkilö, jota on rikoksella loukattu ja täten syntynyt yksityisoikeudellinen vaade.
- ▶ Rikoksesta epäilty, syytä epäillä kynnyksen täytyessä henkilö asetetaan rikoksesta epäillyn asemaan.
- ▶ Todistaja, mikäli rikoksella on todistaja, on tämä velvollinen kertomaan esitutkinnassa, mitä tietää asiasta.

KORVAUSVAATIMUS

- ▶ Rikoksen tekijä on korvausvelvollinen.
- ▶ Asianomistajalla on oikeus vaatia rikoksen johdosta korvauksia.
- ▶ Korvausvaatimusten tulee olla perusteltuja, eikä niiden vaatimisesta saa koitua olennaista haittaa.

RANGAISTUSVAATIMUS

- ▶ Esitutkintalain 3 luvun 4 § mukaisesti asianaomistajarikoksista ei suoriteta esitutkintaa, mikäli asianomistajalla ei ole rangaistusvaatimusta ja, jos yleinen etu ei sitä vaadi.
- ▶ Myyntipetoksissa, joissa aiheutettu taloudellinen vahinko on vähäinen, rikosnimike on usein lievä petos.
- ▶ Lievä petos on asianaomistajarikos, eikä syyteoikeutta ole, jos asianomistaja ei vaadi tekijälle rangaistusta.

RIKOSILMOITUKSEN SELUSTOSA

- ▶ Rikosilmoituksen selostus on keskeinen osa sähköistä rikosilmoitusta.
- ▶ Selostuksessa tulisi ilmetä mitä, missä ja milloin on tapahtunut.
- ▶ Selostusosa myyntipetoksessa ei välttämättä kovin pitkä, mutta sen huolellinen täyttäminen auttaa poliisia ilmoituksen kirjauksessa, eikä sitä tarvitse täydentää.

RIKOSILMOITUKSEN SELOSTUSOSA

- ▶ Selostusosasta tulisi selvittää seuraavat tiedot:
  - Asianosaisten osallisuus tapahtumiin.
  - Missä netin myyntipalstalla tuote on ollut myynnissä.
  - Miten kaupoista on sovittu ja millaisia keskusteluja on käyty.
  - Milloin kaupat on tehty ja raha vaihtanut omistajaa.
  - Miten tuotteen toimittamisesta on sovittu ja millä aikataululla.
  - Paljon tuotteesta on maksettu.
  - Petoksen tunnusmerkistön mukainen tapahtuma.
  - Tilinumero tai puhelinnumero, johon rahat on maksettu.
  - Rikoksesta aiheutuneen vahingon määrä.
  - Rangaistusvaatimus ja korvausvaatimus.

RIKOSILMOITUKSEN LIITTEET

- ▶ Sähköisessä rikosilmoituksessa voi kätevästi toimittaa liitteet, eikä papereita henkilökohtaisesti tarvitse toimittaa erikseen poliisille.
- ▶ Poliisi pystyy hyödyntämään esitutinnan aikana tallenteita, valokuvia ja asiakirjoja, mikäli niillä on näytöllistä arvoa.
- ▶ Myyntipetoksessa keskeisiä liitteitä ovat keskustelu, joissa kaupoista on sovittu sekä tosite maksutapahtumusta.
- ▶ Myyntikeskustelu todistaa sen, että kaupoista on sovittu ja täten ollut tarkoitus hankkia oikeudetonta taloudellista hyötyä erehdyttämällä toista osapuolta.
- ▶ Maksun tosite on keskeinen todistelun kannalta, koska siitä ilmenee maksettu raha summa sekä tilinumero tai puhelinnumero, johon maksu on suoritettu.

SUOSTUMUKSET

-Kirjallinen menettely

- Kirjallinen menettely tarkoittaa sitä, että yksinkertaisessa ja selvässä rikosasiassa ei järjestetä lainkaan suullista pääkäsittelyä. Rikoksesta säädetyn rangaistus ei voi olla ankarampi kuin sakosta kahteen vuotta vankeutta. Vastaajan on myös pitänyt tunnustaa teko esitutinnan aikana. Vastaajalta myös edellytetään suostumusta kirjalliseen menettelyyn kuten muiltakin asianosaisilta. Vastaajan tulee myös olla 18-vuotta täyttänyt, jotta asia voidaan käsitellä kirjallisessa menettelyssä.

-Sakko menettely

- Sakolla voidaan käsitellä yksinkertainen ja selkeä rikosasia, josta on säädetty rangaistukseksi sakosta kuuteen kukaatta vankeutta. Asianomistajan näkökulmasta sakkomenettelyyn suostuminen lievässä petoksessa tarkoittaa sitä, että asia käsitellään tuomioistuimen ulkopuolella. Samalla asianomistaja myös luopuu yksityisoikeudellisesta vaatimuksestaan.

-Sovittelu

- Sovittelussa epäilty ja rikoksen uhri kohtaavat toisensa sekä heidän lisäksi on läsnä puolueeton sovittelija. Sovittelun tarkoituksena on käsitellä rikoksen uhrille koitunutta henkistä ja aineellista haittaa. Sovittelussa pyritään löytämään ratkaisu osapuolten välillä rikoksesta aiheutuneen vahingon hyvittämiseksi.